

- ชื่อเรื่อง : การย้ายถิ่นระยะสั้นกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชากรชนบทในเขตพื้นที่
ภาคชนภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
- นักวิจัย : นายสุพรรณ บัวทวน
นายสมศักดิ์ ศรีสันติสุข
นายเลาเริง จันทรสวรรณ
- ที่ทำงาน : ภาควิชาสังคมศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น
ขอนแก่น 2527

บทคัดย่อ

วัตถุประสงค์ของการวิจัยครั้งนี้ มุ่งที่จะทราบลักษณะของการย้ายถิ่นระยะสั้นและการ
ปรับปรุงเปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับสภาพความเป็นอยู่ของผู้ย้ายถิ่นระยะสั้นและผู้ไม่เคยย้ายถิ่นในเขตพื้นที่
ที่มีปัญหาของความยากจนหนาแน่น ในกลุ่มของหมู่บ้านเป้าหมายและนอกกลุ่มหมู่บ้านเป้าหมาย ในการ
เร่งรัดการพัฒนา โดยเปรียบเทียบการพัฒนาคุณภาพชีวิตหรือการเปลี่ยนแปลงระหว่างก่อนและหลัง
การย้ายถิ่นในด้านความมั่นคง สถานภาพ ความสะดวกสบายในบ้านเรือน ความสะดวกสบายใน
การประกอบอาชีพ ความสะดวกสบายในการเดินทาง ความเป็นอิสระ และความอบอุ่นและขวัญ
กำลังใจ

การเลือกประชากรตัวอย่างกำหนดโดยการแบ่งพื้นที่ของภาคตะวันออกเฉียงเหนือออกเป็น 3 เขต คือ เขตอีสานตอนเหนือ เขตอีสานตอนกลาง และเขตอีสานตอนใต้ เลือกจังหวัด
ตัวแทนเขตละ 1 จังหวัด คือ จังหวัดสกลนคร ขอนแก่น และสุรินทร์ เป็นตัวแทนตามลำดับ จาก
จังหวัดแบ่งอำเภอตามกลุ่มที่มีปัญหาความยากจนในระดับต่าง ๆ ของสำนักงานคณะกรรมการ
พัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ เลือกอำเภอ ตำบล และหมู่บ้าน ตามลำดับ ในหมู่บ้าน
เลือกผู้ย้ายถิ่นระยะสั้นครอบครัวละ 1 คน และเลือกประชากรจากครอบครัวที่ไม่เคยย้ายถิ่นเลยอีก
ครอบครัวละ 1 คน ได้ประชากรตัวอย่างที่เป็นผู้ย้ายถิ่นระยะสั้น 748 คน และผู้ไม่เคยย้ายถิ่น
387 คน

ผลของการศึกษาในเรื่องลักษณะการย้ายถิ่น ระยะสั้น พบว่าผู้อยู่ในเขตและนอกเขตหมู่บ้าน เป้าหมายไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญนัก ผู้ย้ายถิ่นระยะสั้นส่วนใหญ่ย้ายถิ่นสูงในระหว่าง 1-3 ครั้ง ระยะเวลาที่ย้ายถิ่นโดยเฉลี่ยประมาณ 3 เดือน ช่วงที่มีการย้ายออกสูงคือเดือนธันวาคม-กุมภาพันธ์ โดยสูงที่สุดในช่วงเดือนมกราคม การย้ายถิ่นส่วนใหญ่มักจะเดินทางรวมกับเพื่อนบ้าน และมักจะเดินทางไปทำงานในกรุงเทพมหานครสูงสุด รองลงไปคือ ไปภาคตะวันออกเฉิองเหนือ ภาคตะวันตก และภาคตะวันออก สาเหตุสำคัญที่ทำให้ย้ายถิ่นคือ บั้จจยบ้านเศรษฐกิจ ส่วนผู้ที่ไม่ย้ายถิ่นมีสาเหตุจากการหางานและม้งงานทำอยู่แล้ว เป็นส่วนใหญ่

ในด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิตเกี่ยวกับการวางแผนครอบครัว พบว่าส่วนใหญ่มีการทราบเรื่องเกี่ยวกับการวางแผนครอบครัว เป็นอย่างดีมาเป็นเวลานาน และมีการปฏิบัติการวางแผนครอบครัวค่อนข้างมากในทั้งสองกลุ่ม สำหรับผู้ที่ เป็นโสดและ ไม่เคยใช้วิธีการวางแผนครอบครัวมาก่อน มีแนวโน้มที่จะ ยอม รั้บปฏิบัติในขนาดคิในกลุ่ของผู้อย้ายถิ่นระยะสั้นสูงกว่าผู้ ไม่เคยย้ายถิ่น ส่วนความคิที่ เกี่ยวกับจำนวนบุตรที่ต้องการ ผู้อย้ายถิ่นระยะสั้นมีแนวโน้มต่ำกว่า

การพัฒนาหรือเปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับสถานภาพ ความสะดวกสบายในการเดินทาง และความสะดวกสบายในบ้านเรือน มีการเปลี่ยนแปลงที่ไม่สูงนัก และส่วนใหญ่ยังอยู่ในระดับต่ำทั้งก่อนและหลังการย้ายถิ่น เช่นเดียวกันทั้งผู้อย้ายถิ่นระยะสั้นและผู้ ไม่เคยย้ายถิ่น การพัฒนาความมั่งคั่ง มีการเปลี่ยนแปลงจากระดับต่ำในช่วงก่อนการย้ายถิ่นมาเป็น ระดับปานกลางในช่วงหลังการย้ายถิ่นค่อนข้างสูง โดยผู้ที่ ไม่เคยย้ายถิ่นมีการกระจายสัดส่วนของ ระดับความมั่งคั่งที่ต่ำกว่าผู้อย้ายถิ่นระยะสั้นทั้งก่อนและหลังการย้ายถิ่น ความสะดวกสบายในการ ประกอบอาชีพส่วนใหญ่จะอยู่ในระดับปานกลางทั้งก่อนและ หลังการย้ายถิ่น แต่ในช่วงหลังการย้ายถิ่นมีการกระจายอยู่ในระดับสูงมากกว่าในช่วงก่อนการย้ายถิ่นทั้งผู้อย้ายถิ่นระยะสั้นและผู้ ไม่ย้ายถิ่น การพัฒนาความเป็นอิสระ มีการเปลี่ยนแปลงค่อนข้างต่ำ โดยส่วนใหญ่จะอยู่ในระดับปานกลางและต่ำใกล้เคียงกัน อยู่ในระดับสูงไม่มากนัก ยกเว้นผู้ ไม่เคยย้ายถิ่นที่อยู่นอกเขตหมู่บ้าน เป้าหมายที่ส่วนใหญ่มีความเป็นอิสระอยู่ในระดับต่ำ

การพัฒนาความอบอุ่นและขวัญกำลังใจนั้น พบว่าในช่วงก่อนการย้ายถิ่นจะอยู่ในระดับปานกลาง เป็นส่วนใหญ่ ในช่วงหลังการย้ายถิ่นส่วนใหญ่จะอยู่ในระดับสูง อยู่ในระดับ

ต่ำไม่มากนัก โดยผู้บาดเจ็บระยะสั้นที่อยู่นอกเขตหมู่บ้าน เป้าหมายในการกระจายอยู่ในระดับสูงมากกว่ากลุ่มอื่น ๆ

หากจะพิจารณาเฉพาะในกลุ่มของผู้บาดเจ็บระยะสั้น จะพบว่าผู้บาดเจ็บระยะสั้นมีการพัฒนาในด้านสถานภาพ ความเป็นอิสระ และขวัญกำลังใจที่สูงกว่าหญิง ผู้ที่มีอายุมากกว่า 30 ปี มีการพัฒนาด้านความมั่นคง ความเป็นอิสระ และความอบอุ่นและขวัญกำลังใจ สูงกว่าผู้ที่มีอายุน้อยกว่า 30 ปี ผู้ที่เป็นโสดมีแนวโน้มของการพัฒนาด้านความมั่นคง สถานภาพ ความเป็นอิสระ ความอบอุ่นและขวัญกำลังใจ ที่ต่ำกว่าผู้ที่แต่งงานแล้ว ผู้บาดเจ็บระยะสั้นที่เคยเดินทาง เข้าตัวจังหวัด มีการพัฒนาความมั่นคง สถานภาพ ความเป็นอิสระ ความอบอุ่นและขวัญกำลังใจ ที่สูงกว่าผู้ไม่เคยเดินทาง เข้าตัวจังหวัด

หากพิจารณาความสัมพันธ์ของตัวแปรต่าง ๆ กับการพัฒนาคุณภาพชีวิตโดยใช้สมการถดถอย พบว่าขนาดพื้นที่ครองมีผลต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตในทุกด้านทั้งก่อนและหลังการย้ายถิ่น ประสบการณ์การเดินทาง เข้าตัวจังหวัดมีผลต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตทุกด้าน ยกเว้นความสะดวกสบายในการ ประกอบอาชีพทั้งก่อนและหลังการย้ายถิ่น อาชีพมีผลต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตในด้าน สถานภาพ ความสะดวกสบายในบ้านเรือน ความเป็นอิสระ ความอบอุ่นและขวัญกำลังใจ ทั้งก่อนและหลังการย้ายถิ่น ระดับการศึกษา มีผลต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตในด้านสถานภาพ ความสะดวกสบายในบ้านเรือน และความสะดวกสบายในการเดินทาง ในช่วงก่อนและหลังการย้ายถิ่น เพศ มีผลอย่างสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตในเรื่องสถานภาพ ความสะดวกสบายในการ ประกอบอาชีพ และความเป็นอิสระ ในช่วงก่อนและหลังการย้ายถิ่น ประสบการณ์การย้ายถิ่นมีผลต่อความมั่นคงและความสะดวกสบายในการเดินทางทั้งก่อนและหลังการย้ายถิ่น การมีอาชีพครองมีผลต่อความสะดวกสบายในบ้าน เรือนทั้งก่อนและหลังการย้ายถิ่น เขตที่อยู่อาศัย มีความสัมพันธ์ค่อนข้างน้อย คือ มีผลต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตในด้านความสะดวกสบายในบ้าน เรือนและการประกอบอาชีพหลังการย้ายถิ่น และไม่มีผลต่อการพัฒนาความมั่นคงในช่วงก่อนย้ายถิ่น แต่ไม่มีความสัมพันธ์ในช่วงหลังการย้ายถิ่น

9

Title: "The short - term migration and quality of life of rural population in the poverty areas of the Northeast"

Researchers: Mr. Suwan Buatuan
Mr. Somsak Srisontisuk
Mr. Samroeng Chantrasuwan

Offices: Department of Social Sciences, Faculty of Humanities and Social Sciences, Khon Kaen University, Khon Kaen, 1984.

ABSTRACT

The purpose of this Research was to understand the characteristics of the short - term migration and to compare the short - term migrants with the non - migrants in the poverty areas of both "target" and "non - target" villages in terms of quality of life measured by wealth, status, comforts in housing, occupation, and travelling, autonomy, and morality.

The sample for the study was produced through cluster sampling. Three provinces of the "Northeast" were randomly selected as representing the upper, central, and lower areas: Sakonnakorn, Khon Kaen, and Surin, respectively. Using officially designated poverty areas as a criteria, Amphoes, Tambons, and villages were selected from each province. Finally, the sample was 748 short - term migrants, and 387 non - migrants.

Results of this research showed that the characteristics of the short - term migration in the poverty areas of target villages were not significantly different from those in non - target villages. Most of the short - term migrants had moved from one and three times.

The average period of migration was three months, during December through February, primarily in January. The short - term migrants usually went along with their neighbors. The places to work were in Bangkok, the Northeast, the West and the East, respectively. The main purpose for migration was economic conditions. Likewise, the main reason villagers did not migrate was possessing or having a current job.

Most of the short - term migrants and the non - migrants had been practicing some form of family planning for many years. Single persons and people who never used family planning tended to adopt for practicing it. However, the short - term migrants had greater success in family planning than the non - migrants. The ideal of family size of the short - term migrants was smaller than that of the non - migrants.

The short - term migrants and the non - migrants developed the quality of life in terms of status, comforts in travel travelling, and housing at the low level both before and after migration. Development of wealth had been changed from the low level before migration to the medium level after migration. However, the proportion of distribution of wealth of the non - migrants was better than the short - term migrants. Comfort in occupation was in the medium level both before and after migration. But after migration had a higher distribution of proportion of comfort in occupation than before migration both the short - term migrants and the non - migrants. Development of autonomy which had a small change was in medium and low levels. However most of

the non - migrants in the non - target villages who were at the low level were higher than other groups. Development of morality was recorded at the medium level before migration, after migration was been at the high level. However the short - term migrants who were the non - target villages had a higher distribution of morality than other groups.

With respect to the short - term migration, males showed greater development in the areas of status, autonomy, and wealth than females. The short - term migrants, age 30 years old or older showed greater progress in wealth, autonomy, and morality than those less than 30 years old. The married couples indicated more development in the areas of wealth, status, autonomy, and morality than single people. The short - term migrants who had experience going to cities had more development in wealth, status, autonomy, and morality than those who never traveled to cities.

By using multiple regression equations, size of land was significantly related to all qualities of life both before and after migration. Experience to the city was significantly contributed to all qualities of life both before and after migration, except comfort in occupation, Age was significantly related to status, comfort in housing, autonomy, and morality both before and after migration, Education was significantly related to status, comforts in housing, and travelling both before and after migration. Sex was significantly related to status, comfort in occupation, and autonomy both before and after migration. Migration experience was significantly related to wealth, and comfort in travelling both

before and after migration. Minor occupation was significantly related to comfort in housing both before and after migration.

The residential area was significantly related to comforts in housing, and occupation after migration and related to wealth before migration